

NAUJIENOS

Library of Congress
Periodicals Division
Washington, D. C. 20540

LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS UŽ TAUTOS LAISVĘ

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

VOL. LXIII

Price 20 c.

Chicago, Ill. — Penktadienis, — Friday, February 17, 1978

39

JAV LĖKTUVAI PAKENKS TAIKOS DERYBOMS

ČIKAGIEČIAI GRAŽIAI ATSIŠVEIKINO VEIKĖJĄ VINČĄ MANKŲ

Ketvirtadienį velionio palaikai buvo nulydėti į krematorijumą

CHICAGA, Ill. — Praeito pirmadienio vakarą savo dukters namuose nuo širdies smūgio mirė Amerikos lietuviams gerai žinomas visuomenės veikėjas Vincas Mankus. Trečiadienio vakarą Petkaus koplyčioje įvyko atsisveikinimas, o ketvirtadienio rytą velionio palaikai buvo išlydėti į krematorijumą. Vėliau palaikai bus laidojami Lietuvių Tautinėse kapinėse esančiame Mankų sklype. Konstancija Mankuvienė prieš kelis metus ten buvo palaidota. Šeima, vykdydama tėvo valią, sudegins jo palaikus ir palaidos savaime sklype, greta Mankaus žmonos Konstancijos.

Trečiadienis buvo šaltas, o vakare pradėjo snigti, bet į Vinco Mankaus atsisveikinimą susirinko daug žmonių. Niekas nemano, kad velionis būtų turėjęs tiek draugų, kurie, nekreipdami dėmesio į šaltą ir baurią orą, ejo į šermeninę, kad paskutinį kartą galėtų atsisveikinti su velioniu. Koplyčioje kalbėjo Naujienų redaktorius Martynas Gudelis ir Balfio atstovas Jonas Jasaitis. Jasaitis su Mankumi arčiau susipažino Balfio darbe. Mankus buvo darbštus, pareigingas ir atsakingas darbuotojas. Jis buvo išrinktas į skyriaus vadovybę, visuomet lankė davosi į susirinkimus, atlikdavo įsipareigojimus ir labai kruopščiai atlikdavo pavestą darbą. Mankus buvo doras ir geras lietuvis, besisiekęs vargstančiais lietuviams ir visuomet buvo pasiruošęs teikti pagalbą nukentėjusiems tautiečiams. Lyg nujausdamas mirtį, prieš porą savaitių Mankus surinko visus dokumentus, liečiančius jo darbą Balfio ir nunešė į centrą. — Nežinau, ar aš galėsiu toliau dalyvauti Balfio veikloje, todėl surinkau visus dokumentus, liečiančius mano indėlį į Balfio ir atiduodu jums, — pareiškė Mankus.

Kiek plačiau kalbėjo Gudelis. Jis priminė susirinkusiems Mankaus darbą Naujienose. Paskutiniuosius 40 metų jis buvo Naujienų bendrovės direktorius, dalyvavo Naujienų darbuose, padėjo laikraščio leidimui ir jo platinimui. Gudelio kalba bus paskelbta šiame dienraštyje. Ketvirtadienio rytą su velioniu atsisveikino Eufrozine Mikuziūtė, paliesdama Mankaus veidą susivienijime Lietuvių Amerikoje. Juozas Skorubskas palietė Mankaus darbą Amerikos Lietuvių Taryboje, o Mykolas Pranevičius, palietė Mankaus ryšius su Chicago socialistiniu judėjimu. Pasibaigus atsisveikinimams, Vincas Mankus palaikai buvo nulydėti į Pietų Chicagoje esan-

TRUMPAI IS VISUR

— Argentinoje pradėjo laisvai veikti įvairių Indijos ir Afrikos tikėjimų grupės. Prezidentas Videla liepė kiekvienai tikybinei grupei, išskyrus Romos katalikus, registruotis, įsivežti no ir savotiškai Dievą garbinti. Be registracijos jų veikla bus sustabdyta.

— Jungtinių Tautų statistikos duomenys rodo, kad kiekviena meta žmonių skaičius padidėja 1,7%, bet paskutiniiais metais šis padidėjimas tik 4,5 procentais.

— Izraelis gaus 1,800 milijonų dolerių pagalbos iš Amerikos, o Egiptas gaus 957 milijonus dolerių vertės gėrybių.

— Argentinos vidaus reikalų ministeris nustatė, kad krašte veikia 1,600 įvairių tikybinų grupių, kurios dažnai kovoja tarp savęs.

— Vakarų Vokietijos politikas Franz Strauss neteko politinio patarėjo Dieter Huber. Pasiūkė, kad jo automobilis buvo sustabdytas Miuncheno greitkelyje. Mašina palikta, o jis pats pagrobtas.

— Mirė artistė ir rašytoja Ilka Chase, 71 metų amžiaus su laukusi moteris nukrito ir susitrenkė.

— Politikė Bella Abzug pralaimėjo pirminius rinkimus New York priemiestyje. Tvirtinama, kad politinė josios karyjera jau baigta.

ATLANTA. — Federalinė sveikatos tarnyba praneša, kad nuo flu epidemijos JAV-bėse jau mirė apie 1,500 asmenų. A — Texas arba A — Viktorija atmainų slogos virusai paplitę 23 valstijose, o 19 kitų valstijų gripo epidemija reiškiasi lėčiau ir tik pavieniais židiniiais. Paskutiniu laiku pradeda pasireikšti ir rusiškas gripas.

— Japonijos premjeras pataria amerikiečiams nevertoti tiek daug degalų mašinoms.

tį krematorijumą, kur jie buvo sudeginti, o vėliau bus palaidoti Lietuvių Tautinėse Kapinėse. Vincas Mankus amžinastin išlydė jo didokas būrys senų pažįstamų ir jaunų draugų.

Kubėje daug rusų lakūnų

WASHINGTON. — D.C. Pranešimai iš Kubos sako, kad paskutinėmis savaitėmis Havanoje ir kitose Kubos vietose atsarodo didokas skaičius sovietų lakūnų. Jie skrisdina Kubos karinius į Etiopiją, kur jau trečia diena eina kubičiai ir rusų pradėti karo veiksmai. Pranešimai sako, kad rusai Kubon neveda jokių ginklų. Atrodo, kad rusai lakūnai aptarnauja lėktuvus ir pamaino išvargusius sovietų lėktuvus. Diktatoriaus Castro patarėjai skleidžia gandus, kad Kuba imsis vadovauti "trečio pasaulio šalims". Kubos kariai be sovietų ginklų yra bejėgiai, o Kubos diplomatai be sovietų užnugario yra nereikšmingi. Abejojama, kad kas ryžtųsi klausyti Kubos diktatoriaus nurodymų Afrikoje ar kur kitur.

Rodezijoje baltieji pradėjo nusileisti

SALISBURY. — Rodezijoje Ministeris pirmininkas Jan Smith ir trys juodųjų lyderiai praejusį trečiadienį pasirašė aštuonių punktų susitarimą dėl Rodezijos valdžios perleidimo daugumai juodųjų, kurių ten yra 24 kartus daugiau kaip baltųjų. Partizaninis karas tarp juodųjų ir baltųjų ten tęsiasi jau 5½ metų.

Taipė visos eilės dar nesutartų klausimų yra, kokios formos bus ir kaip ilgai galės tvarkyti interim (laikinoji) valdžia iki kol ją perims juodieji?

Kuomet Jan Smith tą susitarimą pavadino "nuosakumo laimėjimu", tuo pačiu metu Jungtinių Valstijų ambasadorius Jungtinėse Tautose Andrew Young, jaunas JAV juodžius, pasakė New York, kad ta sutartis gali tik sukelti kitą Angolos tipo karą, kai 40,000 partizanų puls Rodeziją iš arti esančių Mozambiko ir Zambijos. Partizanų vyr. vado Jošua Nkomo du lyderiai talkininkai pasakė Zambijos mieste Lusake: "Karas eis toliau. Dabar mes žinome kas yra mūsų priešai". Partizanai visiškai atsisakė deryboms dalyvauti.

Vienas ty Nkomo talkininkų vyskupas Abel Mizoreva, prikalbinėjo Smithą modifikuoti savo reikalavimą, kad baltųjų mažumos atstovai turėtų teisę kontroliuoti bet kokius konstitucijos pakeitimus juodųjų daugumos parlamente. Baltųjų įtaka parlamente sutarta palikti 10 metų, o baltųjų atstovų skaičius 100 narių parlamente — 28. Iš jų 28 atstovų 20 bus renkami vienu baltųjų, o 8 renkiami abiejų drauge, tuo būdu siekiant parlamente turėti nuosaukių atstovų.

Lietuvos generalinis konsulas Čekanauskas pilniausiai patikti Amerikos Lietuvių Tarybos vedamų darbų pavergtam kraštui išlaivinti. Altos centras ir jam yra padėjęs tvarkyti Los Angeles skyrių.

GEN. KONSULO V. ČEKANAUSKO RAŠTAS ALTAI

Naujasis gener. konsulas Vytautas Čekanauskas, atsakydamas į Amerikos Lietuvių Tarybos sveikinimą dr. K. Bobeliui atsiuntė padėkos raštą, kuriame pažiūri: "Bandysiu kiek tik galėsiu patenkinti Jūsų ir mane sudėtas viltis šiose mano naujose pareigose. Tikiu, jog ir ateityje Amerikos Lietuvių Taryba parodys tokią pat prielankumą ir paramą Lietuvos laisvinimo darbe, ko kiek man buvo teikiama vadovaujant jos skyriui Los Angeles".

Gina Lietuvą Washingtono valstybiniam leidiny

Kongreso atstovo Edwardo J. Derwinski pasiūlymu, "Congressional Record" perspausdino kun. J. Prunskio straipsnį apie padėtį Lietuvoje: "Iron Curtain Life: A Church Became a Vodka Warehouse". Šis straipsnis buvo išspausdintas milijoninį tiražą turinčiame dienraštyje "Chicago Tribune", editorialų puslapy.

Valstybės sekretorius prielankus lietuviams

Lietuvos atstovybė Washingtono gavo JAV Valstybės sekretoriaus Vance raštą, kuriame, te. Baltųjų įtaka parlamente nepriklausomybės sukaktimi, valstybės sekretorius aukština lietuvių tautinę sąmonę, ryžtą, nugalimą laisvės meilę ir pagarbą žmogaus teisėms, kas visur kelia lietuvių tautų nuostabą ir pelno jų paramą. Šio rašto tekstas atstovybės atstovui Altai.

535 laišakai į Washingtoną

Amerikos Lietuvių Taryba visiems 435 JAV atstovų rūmų nariams ir šimtui senatorių, iš viso 535 kongreso nariams, pasiuntė laiškus prieš Vasario 16 d., kad padėtų Lietuvos žmonių, siekiantiems laisvės. Taip pat pasiuntė 117 laišku skyrams ir organizacijoms, 307 kunigams, prašydama minėti nepriklausomybės paskelbimo sukaktį, paremti Lietuvos laisvinimo darbus. Išsiųstinio ir 3172 atsišaukimus į visuomenę.

Altos Informacija

Patarėjas Haldeman kaltina Niksoną

CHICAGO, Ill. — Pats prezidentas Niksonas įvedė įsilaizmo planus, nuvedusius prie Watergate ir jo paties atsistatydinimo. — pareiškė H. R. Haldeman, vyriausias prezidento Niksono patarėjas. Jis pradėjo Chicago Sun-Time dienrašty atsiminimus, kuriuose dėsto, kaip kilo mintis įsilaizti į demokratų partijos Watergate centrą. Haldeman tvirtina, kad pats Niksonas sugalvojo priemones paiegti pasklidusias žinias ir apsaugoti Baltųjų Rūmų pareigūnus, John Dean įveltus į įsiveržimo planą.

— Japonijos premjeras Fukuda pareiškė, kad jis labai susirūpinęs krašto ūkiu, nes eksportas neina taip smarkiai, kaip specialitai buvo nužadę

IZRAELIO PREMJEERAS PRAŠO CARTERĮ NEDUOTI LĖKTUVŲ EGIPTOUI

Kovo pradžioje Begin planuoja atvykti į Ameriką pakeisti prezidento Carterio nutarimus

JERUZALĖ. Izraelis. — Baltųjų Rūmų paskelbtas nutarimas parduoti Egiptui 75 naujausius Amerikos karo lėktuvus sukėlė didžiausio ausiaudimo Izraelio karių ir vyriausybės sluoksniuose. Premjeras Begin, patyręs apie nutarimą, pareiškė griežčiausią protestą ir prašo prezidentą visą ginklų pardavimo klausimą naujai persvarstyti ir ginklų egiptiečiams neparduoti. Izraelio visuomenėje ir net spaudoje kilo didelis pasipiktinimas. Keliamas balsas, kad Izraelis turėtų nutraukti visus taikos pasitarimus su Egiptu ir kitomis arabų valstybėmis, kol nebus sustabdytas karo lėktuvų pardavimas.

Chicagoje sumažėjo oro teršimas

Chicagoje pradėjus daugiau vartoti gazoliną be svino nuo 1971 metų oras 67 procentais švaresnis, pranešė apžvalgos svoro prievaizda Wallace Poston. "Mes esame įsitikinę, kad tokiame reikšmingame nuosimėliu svaras pasiekti didelę rolę suvaidino švaraus, be svino, gazolino kaip katalisto automobiliuose nuo 1975 metų palaikymas", pasakė Poston. Bendrai, oro švarėjimas prasidėjo nuo 1970 metų, kuomet miestas priėmė griežtesnius įstatymus prieš taršą.

Prakiuro Aliaskos aliejaus laidas

FAIRBANKS, Aliaska. — Apie \$7,7 milijonus kaštavęs 800 mylių ilgumo skersai visą Aliaską aliejaus laidas 454,5 mylioje rastas prakiurus ir per 2½ inčų skylutę aliejus betrykėtas po dvi-tris statines kas sekunde. Apie 20,000 statinių išsiliejęsio aliejaus lataką pastebėjo skrisdamas vienas civilinis aviatorius, kuris per radiją pranešė to laido administracijai.

Pasitarimai anglių krizei šalinti

WASHINGTON, D.C. — Praeitą trečiadienį Baltuose Rūmuose įvyko pasitarimas anglių kasių streikui aptarti ir galimai energijos krizei sustabdyti. Indianos valstijoje gvardijos karai lydi sunkvežimius, vežančius anglis į būtiniausias įstaigas ir pramonės centrus. Illinois valstijoje yra pakankamai anglies, kad būtų galima apšildyti ligonines ir būtiniausias įstaigas.

Prezidentas, išklauses unijų ir kasyklų savininkų atstovus, patarė jiems toliau testuoti pasitarimus ir baigti streiką, kuris gali būti labai žalingas visam kraštui.

— Fidel Castro kreipėsi į Kubos gyventojus, prašydamas juos taupyti elektros energiją.

Izraelio premjeras Begin tuojau padarė labai patetikus pareiškimus spaudai, kuriuose išdėstė savo nusimintą, kad "JAV, didžiausias ginklų Izraeliui tiekėjas, galėtų parduoti tokius pavojingus ginklus arabų valstybėms". Premjeras Begin žino, kad kovo mėnesio pradžioje jam teks būti Washington, bet jis dar nežino tikros vykimso datos. Jis norėtų skristi į Washingtoną galimai greičiau, kad galėtų įtikinti prezidentą keisti padarytą nutarimą apie lėktuvų pardavimą egiptiečiams.

— Karo lėktuvų pardavimas egiptiečiams padidintų prezidento Anwar Sadato ruošiamų ultimatumus taikos pasitarimui ir padidintų karo baršėjimą egiptiečių spaudoje. — pareiškė premjeras Begin. — Bet Izraelis yra pasiryžęs ginti savo teises, dabartinę būklę, savo saugumą ir savą ateitį.

Begin prašo amerikiečius suprasti, kad puolamųjų ginklų pardavimas dabartiniu metu tampa klūtimu taikos pasitarimams. Iki šio metu Egipto prezidentas skelbė labai didelius reikalavimus, bet kai gaus Amerikoje gamintus naujus lėktuvus, tai egiptiečių reikalavimams galo nebus.

Izraelio premjeras jau yra buvęs Washingtono ir tarėsis su prezidentu Carteriu. Jis yra įsitikinęs, kad jam pavyks įtikinti prezidentą keisti paskelbtą nutarimą. Premjeras žino, kad prezidentas darė nutarimą tikrai po to, kai aptarė visą reikalą su artimiausiais savo patarėjais ir karo vadais. Prezidentas žino daugiau, negu Izraelio premjeras. Prezidentas yra gerai informuotas apie sovietų karo jėgų pastangas įsistiprinti Eritrejoje ir gauti viešą arba du laisvus uostus Raudonosios jūros vandenise. Be ginklų, Izraelis tikisi kitos ekonominės paramos iš Amerikos. Visa ta parama yra surišta su karo lėktuvų pardavimu Egiptui.

Ketvirtadienį į Baltuosius Rūmus buvo pakviestas Izraelio užsienio ministeris Dajanas. Prezidento ir Dajanos nuomonės skiriasi dėl Izraelio kolonijų arabų žemėse. Gen. Dajanas įtikinėjo prezidentą, kad to kolonijos reikalingos Izraelio saugumui. Prezidentas netiki, kad taikos metu būtų koks pavojus Izraeliui.

KALENDORĖLIS
Vasario 17: Jurgita, Aleksiejus, Viltė, Vaišvilas, Gilginas. Saulė teka 6:45, leidžiasi 5:25. Oras: šlaurė vėjas, šalta.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS SILEIKIS

Ko verta meno interpretacija?

Valdymo meno estetinė funkcija yra daugaprasė. Kas vienam asmeniui daro vienokią įspūdį, tai kitam kitokią. Jeigu menas neatkreipia žmogaus dėmesio, jis nieko jam nereiškia. Menas, kaip dvasinės kultūros dalis, nėra išskirtas iš gyvenimo ir nėra išvengiamas, nes yra visuomeninės veiklos dalis, tai liudija ir praeities amžiai.

Prancūzų impresionistas Auguste Renoir (1841-1919) sako: "Šiandien žmonės nori, kad jiems viską išaiškintum. Bet jeigu paveikslą išaiškintum, tai tada nebūtų menas (būtų tik daiktas. — M. S.). Ar galiu jums pasakyti, ką aš galvoju? Yra dvi meno kokybės. Tai turi būti neapibrėžiamas ir negali būti pamegdžiamas. Meno kūrinyje turi būti sėkmingas, kaip dvasinė kultūra, apsupty ir nusinėti. Tai yra tikslas ir troškimas, ko kūrėjas išgyvena. Tai yra ta srovė, kurią jis pasiūnėja plaukti ir kartu pasiūti žiūrovą".

Menas yra dvasinė pagava. Tapyba, muzika ar kiti meno šakos, pažadina žiūrovo estetiškus pojūčius. Ir meno kūrinyje interpretuojamas ne pagal jo išvairius išvaizdą, bet pagal dvasinę atvirybę.

A. Maceina sako: "Todėl kūrinyje gali turėti ir iš tikro turi daugybę interpretacijų. — pagal laiko, tautos, visuomenės, asmens pobūdį. Net mes patys galime iš pagrindų keisti sykį mūsų interpretuoto, džiaisi. Tada gamtinis grožis kūrinyje aiškina, teikdami įgyja naują ir nenatūralų charakterį taip greit, kaip patam pa menu. Tada gamtos grožis, kaip toks, visiškai skirtingas nuo meno kūrybos savo kokybe. Pav. gijos aromatas priklauso gijos estetiniam išpūdzui; įkaitinta tropikų augmenija priklauso augmenijai. Kūno grožis atsiliepia į jausmus. Žemi jausmai dingsta tikrai mene. Skulptūra nestato klausimo — vyro ar moters nuogas kūnas. Todėl, kad menas nėra vien tik daikto problema, bet estetinė sąvoka. Grožis greičiau pastebimas gamtoje negu meno kūrinyje. Visas dalykas pasikeičia, jeigu mes, sakykime, mėgstame ne formą, bet tai, ką kūrinyje reprezentuoja ir reiškia arba ką turėtų reikšti. Tada forma nėra mirusi, bet atsiliepia į optiką ir klausą. Estetinė emocija verčia veikti, interpretuoti kūrinyje, tik akivaizdžiai su pačiu kūriniu.

Ar galima objektyviai interpretuoti kūrinyje etninio atžvilgiu? Kiniečiai gali atrodyti keistai baltas europietis, baltajam — juodos ar geltonos rasės žmogus. Tačiau yra tam tikras vidurkis. Tikrasis menas vis dėlto yra pasaulinės kultūros laimėjimas. Pvz. klasikinė architektūra, dekoratyvinis menas, etc. Daugiau ar mažiau, menas yra savo menine išraiška visiems nežiūrint to, kad jo kilmė yra etninė. Negalima užskleisti durų interpretacijai, kaip absoliučiai pasitoviai, kuomet tokio kriterijaus nėra. Žmogaus dvasinė evoliucija, jo intelektualinis pasaulis keičiasi. Vaiko barškinimas nėra laikomas muzika, laukinių padermių šokiai ir būgnų barškinimas, gali būti suprantamas ir emocijas keičiantis ritualas tik tiems, kurie tuo naudojami. Europos intelektualui visiškai neimponuoja kaip svetimas dalykas. Bee thoveno simfonijos kai kieno buvo laikomos "kačių kniau-

kimu". Palyginti laukinių gyventojų muzika neturi melanchochijos liūdesio jausmo, turi tikrai triumfo ir pergales išreikšti, barbariško jausmą. Menas yra nuolatiniame konflikte su realybe ir dvasine išraiška.

Čiurlionio paveikslai kaip žmogiskumo išraiškos interpretacija, žiūrovą gali nukelti į kitą didžiųjų meno korifejų kūrybą. Pav. Michelangelo vieta kūryba pažymėta raumenin ga jėga, dinamika; Rafaelo — madonu švelnumu; El Greco — dangų kyla žemiškos rūtys; Rembrandto — šventieji nesiruošia pomirtiniam gyvenimui; jie jaučiasi namie. Leonardo da Vinci pasižymi precizija ir tikslumu. — remiasi mokslo tiesa.

Menų kūrinyje nėra reikalingas interpretacijos, kaip interpretacija klaidinga. Subjektivi interpretacija nėra interpretacija. Kai kurie paskaitininkai per dėtai aiškina meno kūrinyje. Interpretas, meno kritikas, neprivalo sukurti fantazijos pagal savo skonį, prasišlenkdamas su faktais, kurie visiškai priešingi jo teigimui. Negalima sumaišyti gamtinių daiktų pasaulio su kultūrinės kūrybos pasauliu. Bet meno pasaulis negali išsiversti ir be gamtinių daiktų (medžiagų), kurioje talpinamas kultūrinis lobis. Juk ir realizmo formose yra meno ir grožio, net pati technika laikoma meistriškumo menu. Menas turi daug "veidų" ir dar daugiau interpretacijų, daug sąmoningo ir nesąmoningo tvirtinimo, rūpinantis dėl savo įsitikinimo, dėl savo principų.

M. Sileikis

Lietuvio menas deržimordoms

"Nepaprastai draugingai laikišosi estai latviai, lietuviai", se

PASSBOOK SAVINGS...
the best way to save regularly!
5 1/4%
Paid and Compounded Quarterly
OUR SAVINGS CERTIFICATES EARN UP TO 7 3/4%

Mutual Federal Savings and Loan

2212 WEST CERMACK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KAZANAUSKAS, President Phone: Virginia 7-7767
HOURS: Mon., Tue., Fri. 9-4 Thurs. 9-8 Sat. 9-1
SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905

FIGHT HEART DISEASE
GIVE HEART FUND

see us for **HOME financing.**
AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

Great American Dream Machine.

America is the place that is made out of dreams. And, U.S. Savings Bonds have been helping to make happy dreams come true for years. Now, Bonds mature in less than six years. That means your dreams can come true faster than ever before. You can buy shares in your particular dream by joining the Payroll Savings Plan where you work, or the Bond-a-Month plan where you bank. Before you know it, your American dream will be a reality.

Now U.S. Bonds pay 5 1/4% interest when held to maturity of 5 years, 10 months (47th day of the year). Bonds are replaced if lost, stolen, or destroyed. When needed they can be cashed at your bank. Interest is not subject to state or local income taxes, and federal tax may be deferred until redemption.

Take stock in America.
Now Bonds mature in less than six years.

M. SILEIKIS

Mabelė (Tapyba)

LIETUVOS PAVERGIMO DOKUMENTAI

Surinko ir redagavo teisininkas Jonas Talalas

(Tęstinys)

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 5. Nr. 154 skelbia liepos 2 d. Vilniuje įvykusio pašto, telegrafo, telefono darbininkų ir tarnautojų susirinkimo reikalavimus su šūkiu "Lai gyvuoja liaudies Lietuva — tryliktoji sovietų socialistinė respublika".

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 5. Nr. 154 skelbia ELTOS komunikatą apie Kauno Valstybės Teatro mitingą ir Grybausko bei Vyšniausko kalbas, kad "visomis išgalėmis teks prisidėti prie įgyvendinimo tų idejų ir tų siekimų, kuriuos dabar kelia naujas gyvenimas", ten pat skelbia ELTOS komunikatus apie Dekanozovo grįžimą Kaunui ir Krėvės lankymą Maskvoje.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 5. Nr. 154 skelbia Vilniaus statybos darbininkų telegramą Stalinui ir Paleckui, ir Vilniaus inžinierių bei technikų mitingo nutarimus, kur jau figuruoja "Socialistinė Lietuva — tryliktoji Sovietų respublika".

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 5. Nr. 154 skelbia ELTOS komunikatą apie konkordato nutraukimą ir deda vedamąjį tuo klausimu.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 3. Nr. 152 skelbia ELTOS komunikatą apie bažnyčių išlakymo išlaidas (katalikams 1'4 mil. lit., ir ref. algoms 0,1 mil. sentikiams — 33.000, stačiatikiams — 46.000, rabinams — 220.117 lit., mahametonomams — 2.000 lit.) ir apie karo kapelionų paleidimą.

"Vilniaus Balsas" 40. 6. 28. Nr. 148 skelbia žemės ūkio mokyklų kapelionų atleidimą.

"XX Amžius" 40. 6. 26. Nr. 143 skelbia ELTOS komunikatą apie kalėjimų kapelionų atleidimą.

"XX Amžius" 40. 7. 2. Nr. 147 skelbia, kad Kretingos pranciškonų vienuolyne steigama ligoninė.

"Vilniaus Balsas" 40. 8. 2. Nr. 181 skelbia, kad Vilniaus Apylinkės Teismas persikėlė į Vilniaus diezijos kunigų seminarijos patalpas.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 26. Nr. 175 skelbia ELTOS komunikatą apie teologijos — filosofijos fakulteto uždarymą.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 25. Nr. 174 skelbia straipsnį, kad Vilniuje dar galioja Lenkijos konkordatas ir siūlo jį panaikinti.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 5. Nr. 154 skelbia ELTOS komunikatą apie vyriausybės nutarimą daryti liaudies seimo rinkimus, kad galėtų duoti tautai ataskaitą ir išlaistyti liaudies valios ir pageidavimų. Ten pat skelbiama vyr. rinkimų komisija.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 7. Nr. 156 skelbia "Lietuvos Darbo Sąjungos" rinkimų platformą ir kas ją priėmė, deda aprašymą apie SSR respublikas (Gruziją, Kazachstaną), deda rinkimų įstatymo tekstą ir skelbia Vilniaus srities KP kviečiamą demonstraciją bei KP atšaukimą kviečiantį "į ryžtingą kovą dėl Sovietiškos Lietuvos — 13-tos Socialistinės Sovietų Respublikos", taip pat skelbia Galvanausko atsistatydinimą ir Korsako kalbą per radiją dėl rinkimų.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 8. Nr. 157. vedamasis skelbia: "Visi Renkame Seimą", Vilniaus KP organizuotos demonstracijos nutarimai bei šūkių, Paleckio, Gedvilos kalbos.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 9. Nr. 158 deda vedamąjį "Likimas liaudies rankose", Vyr. Rinkimų Komijos instrukciją Apyl. Komisijoms ir aprašymą, kaip 7. 8. stato mii kandidatai į seimą (Aprašymas Svarbus), be to deda ilgą J. Karoso straipsnį "Liaudis išeina į areną pertvarkyti gyvenimą iš pagrindų", ir Vyr. Rinkimų Komijos paaiškinimą, kas gali statyti kandidatus ("Kultūrinės — švietimo, profesinės ir kitos visuomeninės organizacijos, darbo žmonių sąjungos ir susivienijimai, turį leidimą veikti (Draugijos Buvo Uždarytos Birželio 30 d.), taip pat Darbo Sąjungos platformos parašų klisė.

"Vilniaus Balsas" 40. 7. 10. Nr. 159 skelbia rašinį "Sovietų rinkimai — mums pavyzdys".

"XX Amžius" 40. 7. 8. Nr. 152 deda aprašymą susirinkimo liepos 6 d. Sporto halėje, kur buvo išstatyti Kauno apygardos kandidatai į Liaudies seimą, telegramų Stalinui ir Molotovui tekstai, VRM Gedvilos kalbą.

"XX Amžius" 40. 7. 9. Nr. 153 skelbia ELTOS komunikatą apie vietos mitingus ir dalyvių skaičius. Labai aiškiai klasiuoti daviniai!

"XX Amžius" 40. 7. 10. Nr. 154 skelbia ELTOS komunikatą apie susirinkimus vietose dėl rinkimų.

"Lietuvos Žinios" 40. 7. 10. Nr. 154 skelbia Kauno darbininkų susirinkimus ir jų nutarimus.

(Bus daugiau)

MANITOBOS NAUJIENOS

Mirė Mamertas Zavadskas

WINNIPEG, Kanada. — Šių metų sausio 20 dieną staiga mirė ilgametis Winnipeg gyventojas Mamertas Zavadskas. Buvo gimęs Lietuvoje, Tytuvėnų apylinkėse. Į Kanadą atvykus jam, kaip ir daugeliui iš senesnių imigrantų, teko patirti depresijos sunkumus, bedarbio dalį. Šiek tiek iškūręs grįžo į Lietuvą, vedė žmoną Verutę ir čia abu atvykę pradėjo sunkų svečios šalies imigrantų gyvenimą. Nelengva buvo tuo laiku nemokant kalbos, neturint jokių neįsivaikusių. Jam sėkmingai ir neblogai išsikėlė. Užaugino vieną dukrą Gražiną, kuri ištekėjo už naujųjų imigrantų sūnaus inž. E. Varnelio, augina tris dukras, gyv. Mich. JAV.

Velionis Mamertas visą savo ilgą amžių, iki išėjimo į pensiją prieš dešimt metų, dirbo gyvulių skerdykloje "Canada Peckers" sunkiausius darbus. Visi bendradarbiai ir visi kam teko su juo bendrauti prisimena jį kaip nuolaidų, malonų žmogų, kuris niekam neužgavo širdies, nieko nepažėmė, nieko neįsivaikė, neuskriaudė. Jam visi buvo lygūs, gerį ir su visais jis rėdavo malonų žodį. Geriau pats nukėsdavo aštresnį žodį, pašaipą, bet tuo pačiu kitam neatšiflygindavo. Daug turėjo draugų lietuvių ir kitataučių tarpe. Buvo geras žvejas, gyvūnų, mėgdavo sušauti proferansius, bet ypatingai savo numylėtą "pinaklį".

Liko liūdnai žmona, Verutė, dukra Gražina, žentas Edmundas ir trys anūkės. Lietuvoje yra dar gyvi du broliai ir trys seserys. M. Zavadskas visada buvo

geras lietuvis, patriotas, labai skaudžiai pergyveno Lietuvos okupaciją ir niekad neužmiršo ten gyvenančių savo giminių. Padėjo giminėms įsikurti grįžusiems iš Sibiro tremties, padėjo ir dabar iki pat netikėtos savo mirties.

Prieš šešerius metus su žmona buvo nuvažiavę į Lietuvą. Matė ten viską tikromis akimis, nebijojo pasakyti tiesos apie ten vykstančias negeroves ir maitytą vargą. Svajojo dar kartą pamatyti savo gimtųjų Tytuvėnų pušynus, kalnelius, bet negalėtinga mirtis užgriaužė tą svajonę.

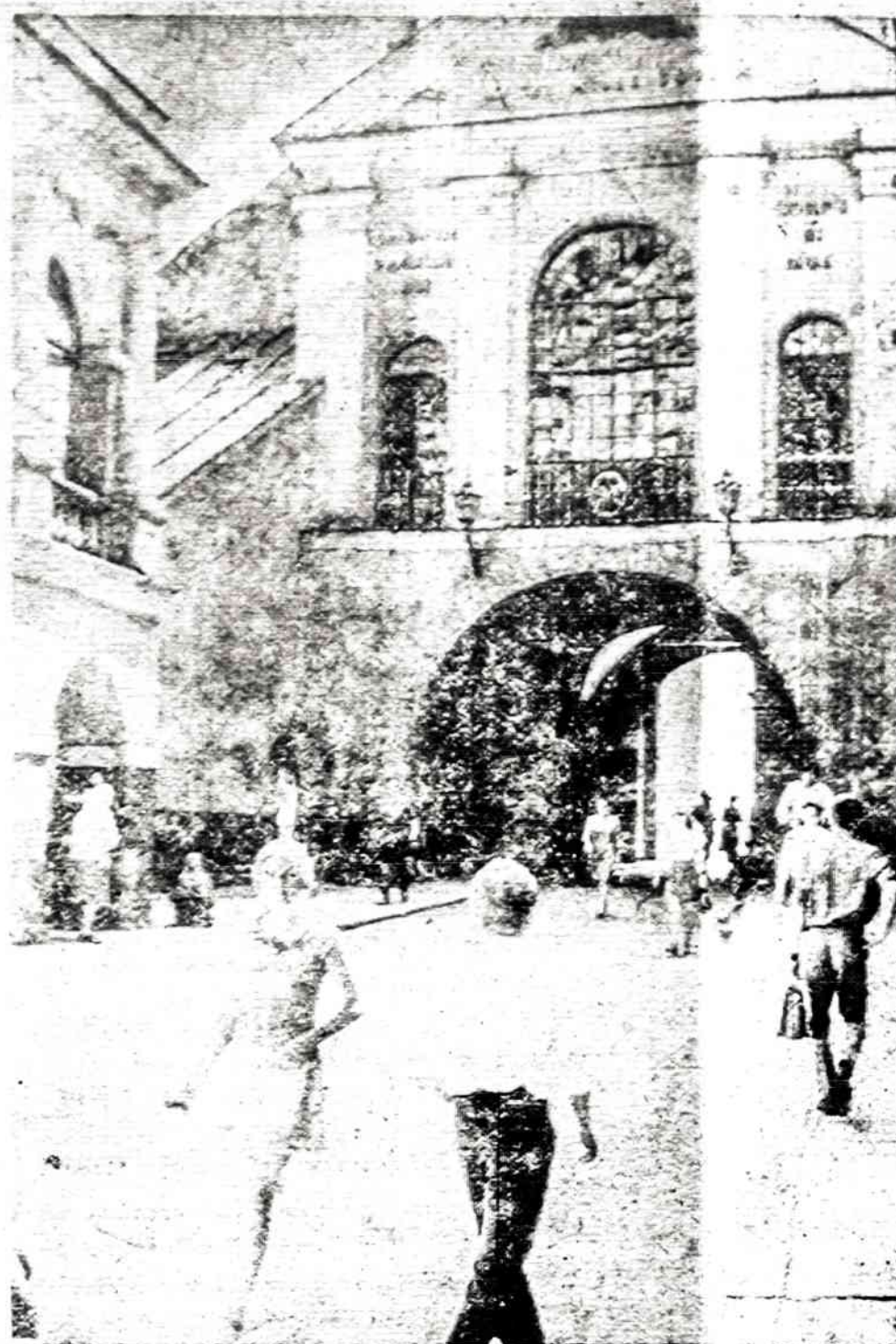
Už Mamerto gero būdo nuopelnus tarpe žmonių buvo pilna laidojimo koplyčia atsisveikinimo pamaldose. Į kapus lydėjo iš Sv. Kazimiero lietuvių bažnyčios ilga mašinų eilė. Nors buvo labai šaltas oras, bet visi norėjo su juo paskutinį kartą atsisveikinti. Po laidojimo seimė pakvieta pusrėčiams į lietuvių klubo patalpas, kuriuose dalyvavo virš 150 žmonių.

Seimai pagedaujant vietojd gėlių daugelį aukojo Kanados lietuvių Fondui. Buvo surinkta 360 dol. Amerikos valiutos skiltnas 5 doleriai. Viso 365 pasiūsta Fondo vardu.

E. Sarauskas

Mirė V. Vilniškaitis

Š. m. vasario mėn. 10 d. kaimynų rastas savo kambaryje mirė Vytautas Vilniškaitis, gyveno Rockwell st. ir 47 st. savo namuose. Pašaukus policijos ambulansą, buvo nugabentas į Cook County ligoninę, kur bus laikomas keletą dienų, kol atsisuks giminės.

Vilniaus Aušros Vartus maldininkai dar ir šiandien juos lanko ir

Velionis buvo savininkas žinomoms lietuviškos valgyklos "Kaunas" Brighton parke, kurią išlaikė daug metų, bet prieš 2 metus mirus jo žmonai, tą valgyklą išnuomavo kitiems. Gyvendamas vienišą gyvenimą paskutiniaisiais metais pradėjo smarkiai išgerti, pasidarė normalaus elgesio, o paskutiniaisiais mėnesiais jau negalėjo pavalikuoti, mažai valgė ir nusilpo. Lietuvoje buvo baigęs Kulturtchnikų mokyklą.

Tarnavo neprikli. Lietuvos kariuomenėje, kur išėjo ats. ltn. laipsniu; karui besibaigiant tarnavo kaip karininkas Zemačių rinktinėje prie Sedos, o paskutinais mėnesiais ir vakarus, kurį laiką tarnavo 4204 Vytauto Didžiojo sargybu kuopoje Bamberge, V. Vokietijoje.

Velionis turėjo sūnų ir dukterį (iš pirmos žmonos), kurie, atrodo, pasirūpina savo tėvo laidojimu.

Gaila, kad vis daugiau mūsų buvusių inteligentų likę vieniši.

Mūsų spaudoje

Dzūkias Beliajus išplaukė į didžiuosius vandenis

Kiekvieną kartą malonu paminti ir skaityti Vytauto F. Beliajaus tautosakos ir tautinių šokių žurnalą Viltis, leidžiamą anglų kalba. Lietuviams ypatingai mieliai mėnesiniai jau negalėjo pavalikuoti, mažai valgė ir nusilpo. Lietuvoje buvo baigęs Kulturtchnikų mokyklą.

Tame pat numeryje rašoma apie Pueblo indėnų keramiką, apalachų šokus, žydų ritualinius šokus, duodami lietuviški valgių receptai. Ne tik straipsniai, bet ir palyginus dar neseni vienas po kito skuba tokiems keliais į amžinybę.

Lai jam būna lengva šios šalies žemėlė.

Kaimynas Victor Galeckas

niai bei kronika, bet ir skelbimai bei pranešimai rodo, kad 1903 m. Prienų apylinkėje gimęs dzūkias V. F. Beliajus, 1923 m. atvykęs Ameriką, yra išplaukęs į tarptautinius vandenis, bet Lietuvos ir lietuvių ne kiek neužmiršęs. Tai rodo ne tik Viltis, bet ir jo išleista knyga "Ona". Apie jas rašė Skirpilas savo skiltyje "Šis bei tas". Dirvos 3 nr. Straipsnio pabaiga yra tokia:

— Ši Vytauto F. Beliajaus anglų kalba, lietuviško turinio knyga įdomi ne tik dėl originalumo. Ne vien todėl, kad sklandžiai parašyta ir gražiai išleista, teikianti malonų pasiskaitymą. Bet ji padidija taip pat, jog kūrėjas, kas, jautrių dvasinių polinkių ir veržlus išsivys, nors gana ilgai svetur gyvendamas, vis tiek gali išlikti ištikimas savo gimtinei kraštui, savo tautai ir kultūrai. Ir tai ne iš kokios sunkios pareigos, bet — gyvai asmeniui džiaugsmu teigiamai vertinant savo kilmės dvasinius lobius. O V. Beliajus puikiai redaguoja folkloro žurnalas Viltis, kuris pasiekia plačią, angliškai kalbančią skaitytojų visuomenę, sykiu neša lietuviško talento šviesą įvairių tautų žmonėms.

Knyga kainuoja \$5, 6 Vilties metinė prenumerata JAV yra \$7, kitur \$8, atskiras nr. \$1.50, Rasyti: V. F. Beliajus, PO Box 1226, Denver, Colorado 80201.

K. Petrokaitis

CICERO

MINĖJIMAS VASARIO 16

Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 60 metų sukakties proga, Ciceroje prie miesto valdybos, vasario 11 d. 12 val. šauliai iškilmingai pakėlė Lietuvos tautinę vėliavą. Kalbėjo miesto prezidentas Christy Berkos, kuris perskaitė ir miesto valdybos nutarimą, kad Lietuvos vėliava bus iškeliamas kasdien visą savaitę iki vasario 18 d. imamai. Šaulė solistė Irena Petrauskienė pagiedojo Amerikos, Lietuvos himnus ir Mariją, Mariją. Kalbėjo ALTOs Cicero skyriaus pirmininkas Dr. Petras Atkočiūnas. Iškilmingas vadovavo inž. Stasys Dubauskas.

Vasario 12 d. šv. Antano baz

nyčiame buvo iškilmingos pamaldos, kurių metu smulku grojo jaunas Dūda, o vargonais muzikė Antanas Skridulis. Po pamaldų sekė minėjimas parapijos salė, kurį atidarė ALTOs Cicero skyriaus pirmininkas Dr. P. Atkočiūnas. Įnešus 3 šaulių ir 2 Amerikos karo veteranų 9115 posto vėliavas, šaulės sutės Nastutė, Teresė ir Verutė Bilitavičiūtės, muzikui Aloizui Jurgaičiui palydint pianinu, sugiedojo Amerikos ir Lietuvos himnus. Invokacija sukalbėjo kun. Rutkauskas, Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aktyvų perskaitė studentas Rolandas Zamaras, asistuojant lietuviams tautiniais rūbais Kristinai Griniūtei ir Kristinai Tauginaitė. Žuvusiųjų už Lietuvos laisvę ir gyvųjų savanorių kūrėjų pagerbimą pravedė Dr. Bronė Balšaitytė-Motušienė, buvusi Lietuvoje šaulių sąjungos moterų reikalų vedėja, apdovanojusi šaulių žvaigždės medaliu ir ordenu. Minėjime dalyvavo 3 Lietuvos sanavoriai - kūrėjai: Breivė, Klika ir Rūbas.

Studentė Tauginaitė perskaitė Cicero miesto prezidento proklamaciją, inž. Stasys Dubauskas pristatė mūsų distrikto kongresmaną Henry Hyde, kuris tarp kitko papasakojo ir savo įspūdžius iš lankymosi Sovietų Sąjungos okupuotose kraštuose, bet Lietuvoje nebuvo. Kalbėjo ir sveikino kroatų ir lenkų atstovai. Taip pat lietuviškai Cicero sekretorius ir respublikonų pirmininkas Jonas Kimbarkas.

Trumpą, bet turiningą paskaitą skaitė ALTOs valdybos narys rikos valdžios žmonėms perskaitė S. Paulauskas

Abi dienas iškilmes fotografavo Kristina Griniūtė, taip pat priimta šio turinio padėka ALTOs pirmininkui Dr. Kaziui Bilibiui: "Cicero lietuvių skaitliniai susirinkę minėti Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 60 metų sukaktį, reikšia Tautinai nuširdėlia padėką ir pagarbą už nenuilstamą kovą demokratinei Lietuvos laisvės atstatymui ir sėkmingas pastangas Belgrado konferencijos eigoje".

Petrakos metu surinkta Lietuvos laisvinimo reikalams 1001 dol. Aukos dar eina ir kas norėtų asmeniškai ar paštu ALTOs paaugūti kareivėms į kaimininką Jurgaičiui, 1807 S. 51 Ave., Cicero, Ill. 60650, tel. 650-0438.

Meninę dalį pravedė Kristina Griniūtė, Sesutės Bilitavičiūtės, muzikui Jurgaičiui akompanuojant, padainavo: Stovi aš pirmas, Kokias kelias bekeliu, ir Kaip aras pašautas. Dainutė Pranckevičiūtė, Vytautas Paliūnas ir Edvardas Pranckevičius padeklamavo 2 eilėraščius, sesutės Bilitavičiūtės padainavo Vyrui prie jūros, Lietuvai ir Ne unėli. Pabaigai Paliūnienės paruošta jaunųjų tautinių šokių Petras Bučas, Rezolucija Amerikos grupė "Ratelis" pašoko Kalveli ir Žilvyti. Programos dalyviai buvo apdovanoti gėlėmis. Vėliavoms vadovavo šaulys Augustinas Ašoklis.

Pasibaigus programai sekė Pranutės Dvilaitienės, Onutės Vyšniauskienės, Elenos Navickienės ir Irenos Pranckevičienės paruošti užkandžiai ir kavutė. Dalyvių buvo virš 200.

S. Paulauskas

KNYGOS ANGLŲ KALBA

J. Jasminas, A KISS IN THE DARK. Pikantiškų ir intymų nutykių aprašymai, paimti iš gyvenimo. Lengvas stilius, gva kalba, gražiai išleista. 150 psl. Kaina \$2.50.

Dr. Juozas B. Kondius, HISTORY OF LITHUANIA. Lietuvos istorijos santrauka nuo pat senųjų amžių iki pokario metų. Vidutiniu formatu, 142 psl., kainuoja \$2.00.

Dr. Juozas B. Kondius, VYTAUTAS THE GREAT. Istoriniai DLK Vytauto brožai, paliečiant to laiko Lietuvos valstybės ir jos kaimynų istoriją. 211 psl. Kaina \$3.00. Kietais viršeliais \$4.00.

Dauguma šių knygų yra tinkamos dovanoms įvairiomis progomis. Jas ir kitas knygas galima įsigyti atsilankius 1 Naujienos arba atsiuntus čekį ar piniginę perlaida.

NAUJIENOS

1739 South Halsted Street, Chicago, Ill. 60603

NAUJIENOSE GALIMA GAUTI H. TAMAŠAUSKO LIETUVISKĄJĄ PAMARĮ

336 puslapių su žemėlapiu ir paveikslais aprašo Pamarį, senus jo gyventojus ir gamtą. 1200 lietuviškų vietvardžių sąrašas. Knygos kaina \$6.00, minkštis \$4.00.

Peršuntimui paštu reikia pridėti dar 50 centų.

NAUJIENOS

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60603

Įėjus į spaudos ir galima gauti knygų rinkoje AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50. Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60603

KNYGA — GERIAUSIA DOVANA

Kiekvienas lietuvis, kuriam rūpi gimtinio krašto laisvė ir lietuvių gerbimas, privalo susipažinti su žemiau išvardintomis knygomis. Čia suminėtas knygas galima užsisakyti Naujienose.

Juozas Kapočinskas, SIAUBINGOS DIENOS. Atsiminimai apie dvi Lietuva, bėgimą nuo bolševikų ir gyvenimą tremtinių stovyklose Vokietijoje. 273 psl., kietais drobės viršeliais kaina 4 dol.

Juozas Kapočinskas, IŠEIVIO DALIA. Atsiminimai, Išeivio Dalia yra natūrali ankstesniųjų atsiminimų tęsinys. Tai yra Amerikoje besikuriantis ir patiriantis įsikūrusio asmens istorija. Knyga gausiai iliustruota. 300 psl. Kaina 7 dol.

ČIKAGIETIS ĮSPUDŽIAI KOMUNISTŲ PAVERTGTO LIETUVO. Autorė buvo Vilniaus, Trakų, Druskininkuose, Kaune, Naujakiuose, Elapėdoje ir Palangoje. Vaizdus aprašymai, ką ji ten matė, kokias kalbas girdėjo ir ką jai žmonės pasakė. 99 psl. \$1.50. Yra taip pat Išeivio ir anglų kalba.

M. Žolienė, SĄTIRINĖS NOVELĖS. Genialaus rusų rašytojo 60 satyrinių novelių, 199 pusl., kaina \$2.

D. Kurašis, KELIONĖ Į ANAPUS GELEŽINIS UŽDANGOS. Autorius pasibūdamas neapgauna turistų ir agitpropo propaganda bei užsakovimais. Abi knygos parašytos lengvu, gražiu stiliumi.

Prof. P. Pakarklis, KRYŽIUOČIŲ VALSTYBĖS SANTVARKOS BRUOŽAI. 178 psl. dokumentuota istorinė studija apie prūsų likimą. Kaina \$2.

Vincas Zemačis, LIUBLINO UNIJOS SUKAKTIES PARASTAI. 54 psl. Kaina \$1.50.

Šie ir kiti leidiniai yra gaminami NAUJIENOSE, 1739 So. HALSTED ST., CHICAGO, ILL. 60603 atsilankant darbe valandomis arba užsakant paštu ir pridodant čekį ar piniginę perlaida.

DĖDĖS ŠERNO GYVENIMO BRUOŽAI

YRA GERIAUSIA DOVANA

Vyresnieji Amerikos lietuviai Juozas Adomaitis - Dėdė Šerną žmoniškai pažino, skaitė jo straipsnius, knygas ir klausėsi jo paskaitų. Dabar jie gali pasikviti gražiai surašytą Dėdės Šerno gyvenimą. Jiems bus įdomu prisiminti senus laikus ir pasikviti gražių istorijų. Naujai atvykęs lietuvis galėtų žiemos ar vasaros pasiskaitymams nupirkti Antano Rūko parašytą VIENISO ŽMOGAUS GYVENIMĄ — Dėdės Šerno gyvenimo brožą. Jie pradžiugins kiekvieną, kas ji atsimena ir pažinojo, o naujesiems ateiviams, jaunimui, rašytojo ANTONO RŪKO lengvas, vaizdus, gražia literatūrine forma pasakojimas duos progos susipažinti su mūsų pirmųjų lietuvių šviesuolių gyvenimu ir jų kietą, ideologinę vėlią.

Antanas Rūkas, VIENISO ŽMOGAUS GYVENIMAS, Juozas Adomaitis - Šerno gyvenimo brožai. Išleido Amerikos Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, 1962 m. 206 psl., kaina 2 dol.

GAUNAMA "NAUJIENŲ" ADMINISTRACIJOJE

RIMTA KNYGA — GERIAUSIA DOVANA

Naujienose galima gauti puikių knygų, kurios apsuos bet kokią knygų sritį ar lentyną.

Aleksandras Pakalniškis, MES GRĮŽTAME. Įdomūs jaunų dienų atsiminimai ir įvykių bei vietų aprašymai, skaitomi kaip romanas. 367 psl. Kaina \$3.

A. Pakalniškis, METAI PRAEITYJE. Netolimų įvykių prisiminimai ir laiko įvykių Lietuvoje ir Vokietijoje aprašymai, suskirstyti į 12 dalių. 296 psl., kaina \$3.

Dr. Kazys Grinlis, ATSIMINIMAI IR MINTYS. II tomas. Gražiai viršeliais. 336 psl. Kaina \$6.00. Minkštis virš. \$3.00.

Prof. Vaclo. Siržika, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA. I dalis. 208 psl., trieta — \$3.00, minkštis virš. \$2.00; II dalis, 226 psl., trieta — \$3.00, minkštis virš. \$2.00.

Henrikas Tomas — Tamašauskas, LIETUVIŠKAS PAMARYS. Pakalnės ir Labguvos apskrityse su įdomiais aprašymais, ilustruojamomis ir dokumentacija. 336 psl., kaina \$6.

F. Kesiūnas, TARP ŽALSVŲ PALAPINIŲ. Trijų dalių Lietuvos partizanų buities romanas 292 puslapių. Kaina \$3.

Janina Naronė, TRYS IR VIENA. Jaunystės atsiminimai. 170 psl.

M. Gudelis, POVLAS MILERIS. Biografijos brožai. 233 puslapiai.

Knygas užsakant reikia pridėti 25 ct. pašto išlaidoms. NAUJIENOS, 1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60603. — Tel. HA 1-6199

Taupykite dabar pas mus

Pas mus taupomi jūsų pinigai atlieka didelius darbus. Pirmą, jie padeda jums pasiekti asmeniškus jūsų užsimojimus. Antra, jie padeda sukurti geresnę apylinkės bendruomenę ir parūpina fondus namams įsigyti.

Taupykite dabar.

Santaupos, padėtos prieš 10 mėnesio dieną, neša nuosimčius nuo mėnesio pirmos dienos.

Išduodami Certifikatai, kurie neša iki

7 3/4%

palūkanų, priklausomai nuo įdėtos sumos ir jos išėmimo.

Investavimo knygelės sąskaitos neša

5 1/4%

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St.

Chicago, Ill. 60608

VIENA STIPRIAUSIŲ BENDROVIŲ, TURINTI DIDELES ATSARGAS

Isteigta 1923 metais.

Tel. 421-8070

Istaigos pietuose kiamas automobiliams pastatyti.

NAUJIENOS

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

Published Daily Except Sunday by The Lithuanian News Pub. Co., Inc.
1739 So. Halsted Street, Chicago, Ill. 60608. Telephone 421-6100

SECOND-CLASS POSTAGE PAID AT CHICAGO, ILLINOIS

As of December 1, 1977 Subscription Rates:	
In Chicago \$33.00 per year, \$18.00 per six months, \$10.00 per 3 months. In other USA localities \$30.00 per year, \$16.00 per six months, \$9.00 per three months. Canada \$33.00 per year; other countries \$34.00 per year.	
20 cents per copy.	
Nuo gruodžio pirmos d. Dienraščio kainos:	
Chicagoje ir priemiesčiuose:	
metams \$33.00	
pusei metų \$18.00	
trims mėnesiams \$10.00	
vienam mėnesiui \$3.50	
Kitoje JAV vietoje:	
metams \$30.00	
pusei metų \$16.00	
trims mėnesiams \$9.00	
vienam mėnesiui \$3.00	

NAUJIENŲ raštinė atdara kasdien, išskyrus sekmadienius, nuo 9 val. ryto iki 5 val. vakaro. Šeštadieniais — iki 12 val.

Lietuvos nepriklausomybė

1918 metų vasario 16 dieną Vilniuje Lietuvos Tarybos nariai paskelbė Lietuvą esant nepriklausomą ir nutarė visus iki tos dienos buvusius Lietuvos valstybinius ryšius su kaimyninėmis ir toliau esančiomis valstybėmis. Pirmame Naujienų puslapyje matėme didelę fotografiją, kurioje buvo visi Nepriklausomybės aktą pasirašiusieji lietuviai.

Turime sprįstą, kad nepriklausomos Lietuvos aktą pasirašiusieji visuomenės veikėjai buvo gana gerai informuoti apie to meto tarptautinius įvykius, žinojo, kas darėsi pasaulyje ir buvo tikri, kad Vasario 16-toji buvo pati geriausia diena tokiam svarbiam pranešimui paskelbti visam pasauliui. Jeigu jie būtų nepriklausomybės aktą pasirašę ankščiau, tai vokiečiai vargu būtų toleravę tokių lietuvių įžulumą. Jie būtų sugaudo visus signatarus ir išsiuntę į koncentracijos stovyklas, kuriose buvo laikomi kitų tautų veiklesnieji politikai. Jeigu jie būtų ilgiau dėsę, taip pat būtų sulaukę represijų iš naujai organizuotos raudonosios armijos, pasirodžiusios žygiui į vakarus.

Aktą pasirašiusieji lietuviai buvo politikai, kiekvienas jų turėjo savo amata, darbo pasirinktoje srityje, bet visi labai atidžiai sekė tarptautinę areną ir žinojo, kas darėsi Rusijoje ir kokios nuotaikos buvo pačioje Vokietijoje. Kaizerio kariuomenė, sumušusi gausias caro armijas, pradėjo negaluoti. Pačių Vokietijos karių tarpe atsirado spartakių, kurie ragino karius neklausyti valdovybės ir siekti įvesti tokius pačius sovietus, kokie buvo įvesti Petragrade ir kitose Rusijos vietose. Vokiečių kariuomenės štabas žinojo, kas darėsi Rusijoje, nes jis visą laiką ten turėjo tiksliai žinias teikiančių agentų. Vokiečiai pabėrė stambias sumas pinigų Lenino organizuojamai spaudai ir smogikų daliniams, bet rusai pačioje Vokietijoje nieko neturėjo. Berlyno spartakičiai buvo pačių vokiečių padaras. Vokiečiai kariai, ypač jūrininkai buvo nepatenkinti ilgai užsitęsusia karo eiga, sunkėjančia ekonomine padėtimi, todėl ir svajojo apie Romos vergą Spartaką, drįsusį sukilti prieš valstybės galią turinčius to meto valdovus.

Vokiečiai traukėsi iš Rosijos frontų, bet pati kariuomenė dar tebelaikė valstybės valdžios vadeles. Berlyne esančiam vokiečių kariuomenės garnizonui, nedaug tereikėjo padėti policijai ne tik spartakičius nuginkluoti,

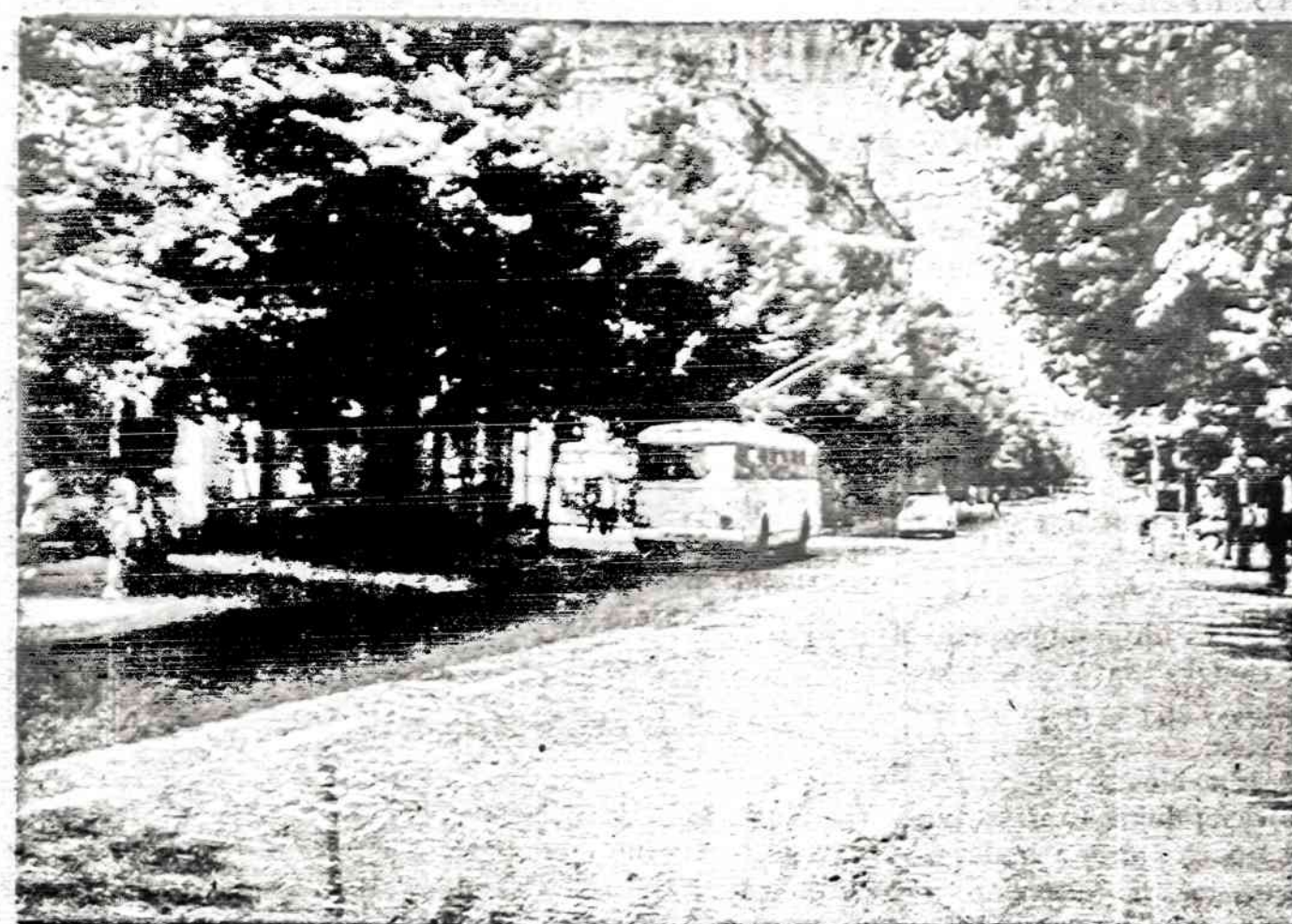
bet ir tvarką atstatyti. Adv. Karl Liebknechtas, Vokietijos parlamento nario sūnus ir Rožė Liuksemburgaitė, sukomunistėjusi Lenkijos turtingo žydo pramoninko dukterė, susižavėjusi komunistinėmis idėjomis, buvo ideologiniais Vokietijos spartakininkų vadais. Bet jie du pačioje maišto pradžioje buvo suimti ir sušaudyti. Pačioje Vokietijoje buvo nusodintas nuoosto kaizeris ir įvesta demokratinė tvarka. Lietuvos Tarybos nariai buvo tiksliai informuoti apie įvykius Vokietijoje ir buvo tikri, kad vokiečių kariuomenė nesikis į demokratines vyriausybės sudarymą.

Leninas ir Trockis buvo tiek susižavėję įvykiais Vokietijoje, kad jie pradėjo tuoju metu organizuoti ekspediciją į Vakarų Europą. Jie buvo įsitikinę, kad laimės visame pasaulyje, jeigu jiems pavyks laimėti Vakarų Vokietijos pramonės darbininkus. Spartakininkų maištas Berlyne, neramumai keliuose uostuose ir maištas Bavarijoje kėlė jų nuotaikas ir entuziazmą. Trockis buvo tiek susižavėjęs, kad jis nekreipė dėmesio į pačios Rusijos įvykius, bet organizavo jėgą vakarams pevergti. Šios ekspedicijos priešakinis Trockis pastatė jauną caro armijos karininką Michaila Tuchačevskį, kuris pasižymėjo Kronštado kovose, malšinant nepatenkintus jūrininkus.

Į šią "pasaulio revoliucijos" kibirkštį buvo įtraukti ir lietuviai komunistai. Micevičius Kapsukas vadovavo laikinai Maskvoje sulipdytai revoliucinei Lietuvos vyriausybei, o Aleksa Angarietis skaitė visuotinėsios "revoliucijos lietuvių teoretikas. Bet didžiajai "ekspedicijai" į Vakarus nepasisekė. Jų užsimojimas buvo pasiekti Vakarų Vokietiją, gauti likusių spartakių paramą ir susirūti su Bavarijos ūkininkais. Iki Vokietijos jiems nepavyko. Jie pasiekė Vislą, bet Varšuvos neįkando. Juos sustabdė ir kelių pastojų pasiryžusieji lenkai. Lenkai vieni nieko būtų nepadaryę, bet pasipriešinimą organizavo prancūzų gen. Weygand, kuris pasirinko geriausias pasipriešinimo vietas, kurios palėtų padaryti pirmyn žygiuojantiems "revoliucionieriams" daugiausia žalos.

Artėjant raudonajai armijai prie Vilniaus, vieni Lietuvos Tarybos nariai ten pasiliko ir tūnojo, laukdami geresnių laikų. Kiti išskubėjo į Lietuvą, kur Mykolas Sleževičius, laiku pajėgęs iš Pietų Rusijos pasiekti Vilnių ir Kauną, pradėjo organizuoti Lietuvos kariuomenę pirmyn žygiuojantiems raudonarmiečiams sustabdyti. Pirmyn žygiuojantis Penktas Pskovo lietuvių pulkas užėmė Vilnių ir pagal geležinkelio liniją žygiavo į vakarus. Jiems pavyko užimti Lentvario stotį, Žaslius ir pasiekti Kašiadorį. Jie pasiekė Kailiadorių kapinaites, bet geležinkelio mazgo nepajėgė paimti. Vietos partizanai pastojų rušams kelią ir privertė trauktis. Pasitraukimas buvo suderintas su pasitraukimu nuo Vislos krantų. Raudonoji armija Vakarų Vokietijos nepasiekė ir "pasaulio revoliucijos" nepakūrė. Raudonarmiečiams teko trauktis iš užimtų Lietuvos žemių, o Kapsukui rusai išsivežė pradžioje į Dvinską, o vėliau į Minską.

Tiksliai tada lietuviai pradėjo dėti pagrindus savai valstybei. Pradžioje jie priėmė laikinąją konstituciją, o vėliau sušaukė Steigiamąjį Seimą, kuris priėmė nuolatinę konstituciją krašto reikalams tvarkyti. Konstitucija Lietuvą paskelbė demokratine valstybe, kurioje buvo geriamos kiekvieno piliečio teisės. Lietuviai taip pat sugėbėjo sutvarkyti teismus ir įstatymus. Be jų negali sėkmingai tvarkytis nei viena valstybė. Pradžioje buvo priimti veikiantieji kiti kodeksai, bet paliktos praviros dujos savai teisei kurti. Dvidešimties metų laikotarpyje lietuviai turėjo pakankamai ne tik duonos ir drabužių, bet turėjo gana gerą teismų sistemą, kurios galėtų pavydyti senos valstybės. Gaila, kad nepriklausomai Lietuvos gyvenerimas buvo toks trumpas.

Vilnius dar iš šian dien akiai yra patrauklus

A. STROMO PASKAITA BOSTONIEČIAMS

(Tęsinys)

Disidentinių sąjūdžių formos

Dr. Aleksandras Štomas sakė, kad šiandien opozicinės jėgos Tarybų Sąjungoje dažniausiai veikia tokiose formose, kurios iš paviršiaus nepastebimos. Pagrindinis judėjimas santvarkos pakeitimo linkme vyksta paties režimo viduje. Disidentiniai pasireiškimai atvirose formose yra indikaciniai momentai. Jie indikuoja, jie rodo, kad netvarka vyksta ir plečiasi ir kokiom kryptimi žmonės galvoja. Anot Amalriko, viešieji disidentai išreiškia tai, ką visi tarnybų žmonės patylomis mąsto, jie yra reprezentatyvūs balsai.

Iš pasireiškimų disidentiniame paviršiuje galima konstatuoti tris to sąjūdžio elementus. Pirmiausia pažymėtina, kad disidentinis sąjūdis, kaip toks, yra didžiulėsios reikšmės. Ir tasai disidentizmas, kuris pasaulį garsinaamas Sacharovo, Solženicino, Bukovskio ar Ginzburgo vardais yra nacionaliniai didžiulėsios reikšmės. Jis pasireiškia dviem formomis: a) tai liberalinis demokratinis judėjimas ir b) rusiška nacionalistinis vyksmas. Abu jie nukreipti prieš dabartinį režimą skirtingais argumentais.

Pirmasis argumentas — kad dabartinis režimas yra antideмократишkas, neliberalus, antrasis — kad jis yra ir antirusiškas, grąžinantis Rusijos identiskumą, kad bolševikinė Rusija yra tokia pat okupuota šalis, kaip ir kiti okupuoti kraštai, bet dar turinti būti režimo fundamentu, atduoti savo kęsnį kitiems, kad jie labai nesiliausyt prieš valdžią. Atseit, tame režime rusų tauta esanti labiausiai nukentėjusi.

Visi rusų disidentai svarsto

dabartinės santvarkos pakeitimo problemą: arba Rusiją sudemokratinti, arba sunacionalinti! Tuo tarpu nerusiškieji disidentai nesitenkina tik tarybinės santvarkos reforma. Jų interesas — autonomija, kuo daugiau nepriklausomybės, kuo daugiau laisvės, siekimas atsiskirti nuo Tarybų Sąjungos. Visos nerusiškosios nacionalinės disidentcijos yra autonomistinės, separatistinės, norindamos savo tautas atplėsti nuo dabartinių sąitų su Rusija, o naują kiekvienai tautai priimtina santvarka galės būti nustatyta vėliau, gyvenant laisvėje. Tuo šie nacionaliniai sąjūdžiai ir skiriasi nuo didžiulėsios rusiškosios disidentcijos. Tai įcentrinė jėga, kuri nori išardyti Tarybų Sąjungą.

Trečias vertas dėmesio faktas — kad rusų disidentai, svarstydami savo problemas, tautinius sąjūdžius dabar palaiko. Tad su bendro darbo patyrimu tos dvi grupės pradeda palengva glaudintis į vieną opozicinį frontą, į bendrą veiksmą. Tai rodo ir pagal Maskvos disidentų modelį įvairiose respublikose įsikūrusios vadinamosios Helsinkio grupės. Šiandieninė tarptautinė atmosfera duoda galimybę tautinio laisvėjimo siekti ir į politiskai motyvuotais rusų disidentais ir ir dabartinės santvarkos ribose.

Disidentinis judėjimas nacionalinėse respublikose šakojasi ir įvairuoja. Jo siekiniai — autonomija, nepriklausomybė, separatizmas, bet kartu ir laisvė, jimas šiandien per žmogaus teisių gynybą.

Idomu, kad vienas iš vadovaujančių Lietuvoje, disidentų

ir žmogaus teisių gynėjų yra paskes: "Mes iki šiol galvojome, kad eisime į laisvėjimą per nepriklausomybę, o šiandien turime sutikti su tuo faktu, kad galime eiti į nepriklausomybę per laisvėjimą".

Po paskaitos dr. Aleksandras Štomas atsakinėjo į daugelį paklausimų. Vienas iš jų lieto išsivijojimo bendravimą su Lietuva ir kuo bei kaip Amerikos lietuviai gali prisidėti prie Lietuvos išlaisvinimo akcijos? (Bus daugiau)

Leon Spinks sumušė Muhamedą Ali

LAS VEGAS, Nevada. — 24 metų amžiaus boksininkas gerokai trečiadienio naktį apklė "šgarsėjusį sunkaus svorio čempioną Muhamedą Ali ir tapo pasaulio čempionu. Ali vienuoliškai metų buvo sunkaus svorio čempionu, bet atsirado galin-gesnis, jį geroka apdaužė ir atėmė čempiono vardą. Ali pareiškė, kad jis rengiasi vesti kovą ir kitais metais vėl tapti sunkaus svorio čempionu.

MOGADISAS. — Somalija "Šalin Rusija! Šalin Kuba!" šaukė šimtatūkstantinės minios, entuziastingai sutiko prezidento pranešimą, kad į Ogden frontą išsiųsta kariuomenė ir paskelbta visuotinė mobilizacija.

CHICAGO. — Kaip ir įvykęs faktas, kad ši žiema pasiūys ir pralinks 77 inčų sniego rekordą iš 1970 metų žiemos. Dar tik pusė žiemos — vasario 15 d., o sniego Chicagoje jau 75.2 inčai, iki rekordo betruksta 1.8 inčo.

Oro autoritetai prileidžia, kad 1978 metai gali būti vieni iš blogiausių.

Senelio Anupro atsiminimai

Iš Andriaus Rylškio knygos "Fragmentai iš praėjusių miglų"

Senelis Anupras tai autoriaus Rylškio tėvas.

Pasidairius dvare baudžiavos laikui

Pagaliau aš pusbėrnis, dvaro lazininkas. Dirbdamas dvare susitikdavau su dvaro darbininkais ir net ribiūliuavau su pusberniu Jasėku. Tai buvo 15 metų vaikas, devys pakulimomis kelnėmis, o marškiniai žiniai skylėti ir kartais gerokai lopa pasamarginti. Jo pareigos buvo prižiūrėti dvaro paukščius. Judrios ir gyvos mėlynos akys kažkaip nesiderino su snaižėjusiom lūpom ir saulės nusvilintu veidu. Tai buvo neseniai atvežtas iš dvaro nuo Vilniaus, skalbėjos našlės vaikas. Kalbėti tik lenkiškai. Jis visiems buvo paslaugus, nuoširdus, todėl jo niekas neuj, neskrandė. Garsiai švilpudavo, pamėgdžiodavo žąsis, antis, kalakutus ir net paukštelius giesmininkus. Jis mokėjo ir daug išdaigų. Jo bičiulystėje aš drąsčiau, mokiausi lenkiškai kalbėti ir buvoti dvaro užkampiuose.

Ištisus metus arklėdėse laikomi arkliai garsiai kramtydavo sieną ir avizą. Visi jie buvo gražuoliai, stiprūs, blizgančiais plaukais, raitytai ilgais karciais su ilgomis uodegomis. Jų protingos akys kartais piktai ir keistai sešnairuodavo. Arklėdėse dvokė mėslų ir arklų prakaitu. Man atrodė beprasnis jų gyvenimas, o paskutinis nepavydėtina.

Rguočių ir kiaulidžių dvokkulentis mūsų neviliojo. Diendarzių daromų vartų girgždys net gadi-no nuotaiką. Paukštides lenkėme iš tolo, nes nepa-kenčiamas dvokimas ir blusos net nupurtindavo pa-galvojus apie jas.

Klojimai javams ir daržinė šienai buvo erdvios ir juose mūsų garsios kalbos griauštiniai aidėdavo. Vi-si pastatai pilni kregždžių. Jos be paliovos lekiodavo pro vartus ir dangaus žydrynę arba grįždavo į savo iš-purvo drėbtus lizdus.

Vežiminėje buvo pilna pristatytą įvairaus am-žiaus vežimų. Juk jie matė ne tik Vilnių bei Gardiną, bet Varšuvą ir Krokuvą. Visi tie senieji padargai gre-mėzdiški, nevykusios išvaizdos ir keistai atrodė. Ma-tomai ilgoje kelionėje jie buvo patogūs. Šitame pasta-tose senųjų kartų dvasia dar ir dabar gyvena.

Pagaliau suradome progą aplankyti didelę spy-na užrakintą baudžiavinių plakimo patalpą prie arklidžių. Jasėkas į spyną sumaniai įbruko akmenu-ką, ir nusivedęs į arklidžių sieninę, atrinko iš pamatų akmenį. Jau mes viduje. Tai buvo erdvas priestatas prie arklidžių su dviem mažais langais, aukštai nuo žemės pastogėje. Per vidurį galų į sieną buvo padėtas platus žmogaus ilgumo lovyss su tam tikromis gzuoli-nėmis branktuvėmis. Galų į kitą sieną stovėjo ant ke-l-turių kojų žemas stolas ant kurio guldydavo baudžiaui-ninkus plakimui rykštėmis. Sienon buvo įkalta ran-koms ir kojoms pritvirtinti keturios geležinės gran-dys. Netoli sienos kampe į žemę buvo įkalta, žmo-gaus aukštumo storas stulpas plakimui būdu. Ant

sienos kaboją bizūnas tik iki pusės supintas (katė), o šeši palaidūs galai įtvirtinti į vienus švino, o į ki-tus vielos gabalėlius. Greta šio bizūno kaboją ir pa-pastai supintas šeši odiniai kaspinėlių bizūnas. Ant žemės pasienįjet gulėjo jau sudžiuvusių vytelių glė-belis. Čia Jasėkas garsiai tarė: — Dabar po šito caro karūnavimo (Aleksandro II) visi plačiai kaba apie baudžiavos panaikinimą, tai dvaro pareigūnai labai retai baudžia lazininkus.

Išdirgę prie durų žingsnius, nešdinomės iš patal-pos ir įrtinome akmenį į joje pirmąją vietą.

Mėgiamausia lankymosi vieta popietėje buvo se-nas sodas. Jo užkampiuose ir krūmų tankmėse drie-kėsi voratinkliai, kvepėjo avietėmis ir miško blakėmis. Mes ten slankiodami pabaitydavome žvirblius, keliu-kes, avietinukes, dagilėlius ir kt. Čia girdėdavosi visai pausųje paukšteliai čirėnimas, bičių žvimbimas ir net tolimi žmonių žingsniai. Raškydavome avietes ir jo-mis gardžiavomės. Kojos ir rankos dyglių nuspuoguo-tos. Klausydavomės liūdnei — švelnių trumpų dagi-lėlių gaidelių krūmų tankmėse ir vyturių čyravimų žydrynėje.

METU BĖGYJE

Jei dienos skriejo, savaitės bėgo, tai metai slinko atsiminimai šv. Kalėdas, užgavėnes, Velykas ir besi-keičiančius žmones.

As jau vienuolikos metų piemenėlis didingoje Ka-rališkoje girioje. Jos prieglobstyje, žalių šakų beribė-

je pastogėje praleisdavau dienas, savaites per dviejų metų vasaras. Monotoniskas miško užesys veikė rami-nančiai. Pripratęs prie laukų čia pasigedau akiračio žavumų ir tenkiausiu monotoniskumu. Virš galvos matydavau dangaus proferas, o pakrūmėse maloniai dienos šviesą arba dažną paklydusį saulę spindulių žaidimą krūmų lapuose.

Padangėse dažnai plasnodava galingi miško ere-liai, kranksėdavo varnos, straksėdavo šakos, burkue-davo miško mešvi karveliai, čirėdavo miško straz-dai, nepatenkinti žmogaus artumu.

(Bus daugiau)

JUOZAS ŽEMAITIS

Komunizmo nuodai po detentės voratinkliu

(Tęsinys)

Ta proga tektų visiems prisiminti jau mirusio Lietuvos prezidento Antano Smetonos reikšmingi žo-džiai, kuriuos jis visada pasakydavo Karo mokykla baigusiems (pakeliant ir karininko laipsnį momentu) kavalieristams, kada jis jiems įteikdavo kartus:

"Teikiu tau šį kardą, kurį be reikalo nepakeik, o jei pakelsi, tai be garbės nenuleisk!."

Pabaiga

